

i u kojoj će se mjeri razvijati taktika oružanih snaga koje djeluju u tom ratu. Pravedni, oslobodilački rat, kao što je to bio naš Narodno-oslobodilački rat, omogućava razvijanje borbene stvaralačke inicijative širokih narodnih masa, a time i njihovo neposredno učešće u izgradnji te osnovne vještine ratovanja. To, naročito, dolazi dopunog izražaja u oružanim ustancima koji su rezultat nužnosti daljeg društvenog razvitka i u kojima je ogromna većina naroda krvno-zainteresovana za pobjedu, kao što je to bilo karakteristično za naš oružani ustanak, za naš opštenarodni rat, u kome je rukovodstvo Partije, organizujući ustanak, dalo glavne, osnovne principe naše taktike i u kome su sav naš borački i komandni sastav, većina naroda, pod partiskim rukovodstvom, neprekidno iz dana u dan, iz boja u boj, otkrivali nove, žive forme u primjeni i ostvarivanju tih principa. To je, u krajnjoj liniji, uticalo da naša Armija još u toku rata izgradi svoju vlastitu taktiku, oslobođenu svih mogućih šablona, stvaralačku po zamisli, ideji, bogatu po formama, živu i inicijativnu po duhu. . .

DUŠAN KVEDER

O nekim osnovnim pojmovima i izvorima naše vojne misli

(»VOJNO DELO« br. 1/50)

... Tradicije naše Armije i konkretna iskustva iz posljednjeg rata predstavljaju glavni osnov naše vojne doktrine. A te tradicije i iskustva su se rađali i razvijali u idejama i delovanju rukovodećeg kadra naše Armije, a u prvom redu njenog Vrhovnog komandanta, druga Tita. Naša doktrina se nije konačno teoriski oformila i nije se ni mogla oformiti u toku rata. Nijedna armija ne uspeva da u toku samog rata oformi i uopšti nova načela doktrine, iako ta načela postoje i žive u samoj praksi. To je zadatak teoriskih analiza posleratnog perioda, koje su sada u toku.

Polazna tačka za sistematizaciju načela naše vojne doktrine je svakako to, da konkretno opredelimo u čemu se sastoji naša stvarnost, tj. uslovi zemlje, armije i budućeg verovatnog ratišta. Potrebno

je, prema tome, do kraja raščistiti pitanje u čemu se sastoji i kakvi su konkretno specifični istoriski, geografski, ekonomski, moralno-politički i drugi uslovi i tradicije, koji treba da uplivšu i određuju konkretna načela naše vojne doktrine. Tek tada konkretna načela doktrine mogu biti jasno i nedvosmisleno formulisana. Tek tada se mogu definitivno rešiti takva osnovna pitanja svake doktrine kao što su, na primer, pitanje osnovne forme borbenih dejstava, uloga i značaj vatre, udara i manevra, organizacije i formacije, itd. Tek tada, na kraju, moguće je postići jedinstvo misli u armiji i potrebnu idejnost u njenoj obuci.

Izvori naše vojne misli. Smatrali smo za potrebno da najpre teoriski razmotrimo osnovne pojmove vojnog dela i damo njihovu sažetu definiciju, sadržinu i karakteristične crte, da bi zatim mogli preći na konkretizaciju tih pitanja, na razmatranje o izvorima naše vlastite vojne misli. Pri tome ćemo se najpre osvrnuti na pitanje koje u današnje vreme prouzrokuje najživlje diskusije u našoj Armiji, tj. na pitanje korišćenja sovjetske vojne misli i njihovih iskustava u uslovima naše zemlje.

Pre svega, treba poći sa stanovišta da se i vojna misao u Sovjetskom Savezu sastoji iz elemenata koje smo teoriski analizirali — vojne ideologije, vojne doktrine i vojne nauke i da pitanje korišćenja sovjetskih shvatanja treba analizirati kroz te elemente, nezavisno od toga da li je u Sovjetskom Savezu prihvaćena ista interpretacija pomenutih pojmova, ili ne.

U svetlosti idejne borbe između naše Partije i rukovodstva SKP(b) pitanju korišćenja postavki vojne ideologije, izraženih u vojnoj misli u Sovjetskom Savezu, treba pristupiti kritički i temeljito. Naš je zadatak da iz njihove vojne ideologije izdvojimo i iskoristimo sve one postavke koje su postavili Lenjin i Frunze razvijajući učenje Marksa i Engelsa o ratu i armiji, kao i sve one postavke kasnijih sovjetskih vojnih ideologa koji nisu napustili osnovne stavove Lenjina po vojnim pitanjima. S druge strane, mi moramo odbaciti sve one postavke koje potiču iz hegemonističke politike i politike zastupanja samo svojih sebičnih interesa na štetu i teret svetskog proletarijata i malih naroda.

Sovjetska vojna misao izgradila je svoju vlastitu vojnu doktrinu proveravajući i usavršavajući je na praksi. Ona se zasniva na ekonomskom i moralno-političkom potencijalu sovjetske zemlje, na tradicijama i iskustvima njene armije, geografskim uslovima zemlje i predviđanjima budućeg rata. Ta doktrina provejava sovjetsku vojnu nauku i izražava se u prvom redu u karakteru zakona, pravila, postupaka i normi njihove ratne veštine. Prirodno je, da armija, kao

što je naša, sa različitim gore navedenim uslovima, nije mogla ni u kom slučaju da u celosti primi principe te doktrine, ako nije htela da ona bude zasnovana na nerealnim osnovama i pretpostavkama. Naša Armija, u prvom redu, nije mogla da prihvati one postavke sovjetske doktrine u kojima su došle do izražaja revizionističke tendencije njihove vojne ideologije.

Iako su uslovi sovjetske i naše zemlje različiti u svojim osnovnim crtama, to ipak ne znači da su različiti u svemu i da nema među njima i nekih zajedničkih crta. Prema tome, naš je zadatak da pro-nađemo ono zajedničko i da ga iskoristimo za naše potrebe, odbacujući ono tipično njihovo, što je za nas nerealno, pa, prema tome, neupotrebljivo i bez koristi.

Za izgradnju naše vojne doktrine veoma je važno izvući pouke iz metodologije sovjetske vojne doktrine, iz načina prilaženja konkretnom rešavanju pitanja nauke o ratu. Bilo bi pogrešno smatrati da sovjetska vojna doktrina pretstavlja sklop dogmi i šablona, i da je upravo zbog toga neupotrebljiva za naše uslove. Svojtveno je sovjetskoj doktrini da elastično primenjuje sve svoje principe, saobrazno njihovim konkretnim uslovima. Radi se, dakle, o tome da se pravilno shvati ta odlika sovjetske doktrine i prihvati njen nešablonski elemenat da bi se stvaralački koristio u našim uslovima.

Naročito je dragoceno za našu Armiju korišćenje postavki sovjetske vojne nauke. Drugi svetski rat pretstavljao je silan potstrek za razvitak vojne nauke, a u prvom redu nauke o ratu u Sovjetskom Savezu. Noseći na svojim leđima težište ratnih napora, Sovjetska armija morala je vojnu nauku razviti do krajnjih granica savremenosti, ako je htela pobeđivati i pobediti u ratu. Sovjetska nauka o ratu iz vremena Drugog svetskog rata, izražena, u prvom redu, u ratnim iskustvima, pretstavlja bogati izvor naučnog materijala. Zato tu nauku treba temeljito da koristimo, naročito one discipline koje za nas imaju osobiti značaj. Naš je, dakle, zadatak da odvojimo te zakone i načela sovjetske vojne nauke od onog priznaka koji im pridodaju njihova vojna ideologija i doktrina, i da ih u punoj meri iskoristimo za naše potrebe. Ovo naročito važi za ratovanje na ravničastom zemljištu u uslovima većih gustina trupa i tehnike. Međutim, treba imati u vidu da su i neka pitanja nauke o ratu u Sovjetskoj armiji zaostala u svom razvitku, bilo usled postavki njihove ideologije i doktrine, bilo usled specifičnih uslova zemljišta. U takva pitanja spadaju, na primer, planinsko ratovanje, partizansko ratovanje, samostalna dejstva manjih jedinica, itd. Elemente za naučnu obradu tih pitanja, koja su baš za našu Armiju od prvorazredne važnosti, moraćemo tražiti iz drugih izvora.

Za našu Armiju predstavlja veliki interes i kineska vojna misao. Veličanstvene pobeđe kineske Narodnooslobodilačke armije i njihova ratna praksa očigledno dokazuju pravilnost postavki koje su u proletersku vojnu ideologiju uneli kineski vojni ideolozi. Kineski oslobodilački rat razvijao se u prilikama koje su u mnogome slične našim uslovima, zato bi trebalo da što više koristimo pojedine elemente i načela njihove vojne doktrine, pa i vojne nauke. Istina, danas još nemamo dovoljno mogućnosti da koristimo njihovu literaturu, ali bi trebalo što pre otkloniti i tu smetnju.

Međutim, bilo bi pogrešno smatrati da su sovjetska i kineska iskustva jedini izvor koji treba koristiti. Naš je zadatak da proučimo i iskoristimo sve poučne tekovine svih armija, uključujući buržoaske i imperijalističke, a naročito tekovine Američke i Engleske armije. Mi, prirodno, ne možemo prihvatiti postavke njihovih vojnih ideologija, koje se u osnovnom zasnivaju na idealističkim pogledima na svet, mi se, takođe, ne možemo koristiti onim postavkama njihovih doktrina, koje su zasnovane na njihovim specifičnim uslovima; ali, mi možemo kritički proučiti postavke njihovih doktrina u pogledu, na primer, dejstva manjih jedinica, dejstva u posebnim uslovima pošumljenog i teško prolaznog zemljišta i tome slično. Mi moramo pažljivo pratiti, u prvom redu, razvitak nauke o ratu u tim zemljama. Treba bezuslovno imati pred očima da se nauka o ratu i veći deo nauka koje joj se približuju ili joj služe kao pomoćne, u zapadnom imperijalističkom svetu danas ne nalaze u stagnaciji, već da postižu i značajne rezultate. Te rezultate treba brižljivo da pratimo. U tom pogledu i za vojne nauke u celosti važe odluke III Plenuma CK KPJ o korišćenju naučnih postignuća čitavog sveta, pa i zapadnog.

Mi smo dužni da se osvrnemo i na iskustva pobeđenih armija, nemačke i italijanske, koja, takođe, mogu pružiti poučne elemente za našu vojnu misao. Neosporna je činjenica da i u tim armijama nije bilo baš sve negativno i trulo, iz prostog razloga što te armije ne bi bile u takvom slučaju u stanju da se u toku rata probiju čak do Lenjingrada, Moskve, Staljingrada, Kavkaza, Egipta i na obale Atlantika. Najzad, i njihov neuspeh predstavlja jedno ratno iskustvo, kako u teoriskom, tako i u primenjenom, kako u ideološkom, tako i u strateškom, operativnom i taktičkom smislu.

Eto, u takvoj meri i takvom obimu trebalo bi, po našem mišljenju, da naša Armija koristi pouke strane vojne misli.

Međutim, za jednu samostalnu armiju svi ti izvori mogu da budu samo od drugostepenog značaja. Osnovne postavke, kako vojne doktrine, tako i vojne nauke, mogu da se crpe samo iz vlastitih izvora i

tradicija. Zato je ta osnovna komponenta postala u današnjoj etapi osnovni predmet proučavanja i analiza rukovodećeg kadra naše Armije.

Kroz naša pravila, literaturu i obuku armije već u sve jačoj meri struji naša stvarnost. Naš je zadatak da te postavke teoriski razradimo i oformimo.

Mi možemo crpeti bogata iskustva iz ranije vojne istorije naših naroda do zaključno Prvog svetskog rata, u prvom redu za postavke naše vojne doktrine, a u izvesnoj meri i za savremenu ratnu teoriju. U posleratnom periodu, svakako, nismo obratili dovoljno pažnje na proučavanje i korišćenje iskustva tog ranijeg perioda naše istorije.

Takođe bi bila greška zanemariti, ili čak odbaciti, celokupni razvitak vojne misli u staroj jugoslovenskoj vojsci. Ne bi trebalo polaziti od pretpostavke da je sve u staroj vojsci bilo pogrešno i i štetno...

...Međutim, ni iz naše prošlosti se ne može uzeti makar šta bilo. Jasno je da moramo odbaciti unapred svu trulu idealističku ideologiju bivše vojske, koja s nama nema ničeg zajedničkog. Ne bi trebalo nekritički preuzeti ni postavke vojne doktrine koje su se često kosile sa razvitkom nauke o ratu, niti pak, mnoga zastarela i nekritički od buržoaskih armija preuzeta načela vojnih nauka drugih zemalja. Međutim, u staroj vojsci možemo pronaći mnoga zdrava, originalna shvatanja doktrine, koja pravilno odražavaju specifične istoriske tradicije, ekonomske i geografske uslove zemlje. Mnogi mlađi progresivni pisci postavljali su u štampi veoma originalna načela, naročito iz oblasti taktike. Naša je dužnost podvrći kritičkoj analizi to progresivno nasleđe iz stare vojske i koristiti se njime.

Kao istoriski najmlađe i najbliže, i po obimu najbogatije jeste iskustvo naše vlastite nove Armije iz poslednjeg rata, koje živi u nama samima. Ono pretstavlja osnovni kostur oko koga se danas izgrađuje celokupna naša vojna misao. Baš u tim iskustvima treba tražiti osnovne postavke, u prvom redu naše vojne doktrine, a u velikoj meri i nauke o ratu. To je saznanje, može se reći, danas već prodrlo u celu Armiju. Međutim, u tom pravcu stoje pred nama još krupni i zamašni zadaci. Da bismo mogli preći na stvarnu sistematizaciju poslednjeg ratnog iskustva, mi moramo, uz najširu saradnju masovnih organizacija, prikupiti istorisku građu, utvrditi periodizaciju razvitka rata, srediti hronologiju i dati verne istoriske prikaze pojedinih borbenih dejstava. Samo tako sređena građa može nam stvoriti uslove za sistematsko studiranje, analiziranje i izvlačenje pouka i iskustava iz ratne prošlosti, koje treba da se odraze u postavkama naše vojne doktrine i nauke o ratu.

Međutim, bilo bi pogrešno očekivati da ćemo mi u iskustvima našeg poslednjeg rata naći sve i uvek pune odgovore na pitanja koja treba rešiti. Mi to nećemo moći, prvo, zbog toga što mnoge stvari zastarevaju usled neprekidnog kretanja istorije napred, a drugo, što za mnoga pitanja, koja u armiji treba rešiti, nemamo primera iz rata i potrebnog iskustva. Ovo poslednje naročito važi za taktiku primene raznih tehničkih rodova vojske i drugih tehničkih sredstava, koja u toku rata nisu mogla da se razviju zbog objektivnih uzroka. To znači, da ćemo u izgradnji principa upotrebe tih tehničkih sredstava morati obilno da koristimo postavke i iskustva drugih, inostranih armija. U svakom slučaju, naša savremena vojna doktrina ne može biti ona ista, koja je provejavala borbena dejstva u Narodnooslobodilačkom ratu, pošto su se uslovi u mnogome izmenili. Takođe, ni načela naše nauke o ratu ne mogu ostati ista, jer je i ona koraknula napred u svom razvitku.

Prema svemu rečenom, u izgradnji naše vojne doktrine i nauke polazimo od svoje vlastite ratne prošlosti, a u prvom redu od iskustava našeg poslednjeg rata. Pri tome ne možemo graditi našu vojnu misao samo na vlastitim iskustvima; nju treba da osnivamo i na opštim principima vojnih nauka. Ali, pošto se ti principi kod svakog naroda izražavaju na svojstven, specifičan način, to oni moraju ući u našu vojnu misao na svoj, originalan način, koji se zasniva na istoriskom razvitku naše zemlje i Armije...

MIHAILO APOSTOLSKI

Rad komande na pripremi odluke

(»VOJNO DELO« br. 1/51)

... Posle donošenja prethodne odluke po karti, komandant organizuje komandantsko izviđanje (rekognosciranje) zemljišta, na kome se tokom samog izviđanja utvrđuje prethodna odluka (ovom prilikom se mogu, po potrebi, vršiti i izmene u prethodnoj odluci). Na osnovu definitivne odluke donete na zemljištu, pristupa se razradi dokumenata za pripremu operacije, a paralelno sa ovim vrši se i sama priprema operacije...